

SZÉKESFEJÉRVÁR

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára
házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény
a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

18. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 164. sz.) címzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak **Klökner Péter** kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmertetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Parasztagazdaság.

I.

Hogy hazánk majdnem kizárólag földművelő állam, — a mennyiben ipara, művészete, kereskedelme alig fejlett még túl a kezdetlegesség állapotán — oly uton-utfélen hangoztatott állítás, miként köztudomású volta melletti fölemlítése könnyen nevetségessé teheti az embert. Mind a mellett a következők kedvéért alapul ezen elkoptatott szólásmódot kelle vetnem, a szíves olvasó bocsánatát remélve hibámért, melyet azzal teszke ime jóvá, hogy ha újat nem mondhattam legalább olyat ismételttem előtte, a mi igaz.

Mint minden földművelő államot, úgy hazánkat is nagy veszély fenyegeti t. i. a folytonos kihasználás s a termelt anyagoknak nagy mérvű külföldre szállítása folytán lassan ugyan, de biztosan bekövetkező talajkimerülés, s azzal járó terméketlenség, szegénység s elnéptelenedés veszedelem. Hiába, az egyoldalúság mindenbe s mindenütt megboszulja magát, az anyagi téren ép úgy, mint a szellemi, az általa nyújtott pillanatnyi előnyt csak tartós veszteség árán lehet megvásárolni. Köztudomású, hogy a szellemi téren az egyoldalú szakképzettség habár a választott irányban életrealizációt teremt is, csak az általános műveltség kárával eszközölhető csupán. A gyári munkás, ki éltét gombostű gomb készítésében tölté el, hihető, hogy e foglalkozását oly tökélyre viszi, hogy vele e tekintetben senki nem mérkőzhetik: de állítsd az eke, gyalupad, vagy ülő mellé, vagy add kezébe a legjámorabb ló gyeplőjét: kineveti ügyetlenségéért a legutolsó gyerek. A művészek, festész vagy zenész, szaktudósok elfoglaltsága, egyoldalúsága

szakmakörén kívül fekvő dolgokban teljes járatlansága szembetűnő.

Az anyagi téren ép ily veszedelmet szül az egyoldalúság. Hazánkat, ha tovább is földművelő állam marad csupán, s nyers termékeit külföldre hordja, hogy iparcikkokkal onnét láthassa el magát, különösen pedig, ha a felfokozott s úgy látszik folyton fokozódó igények s szükségletek kielégítésére még mindig az ő patriarchalis földművelés terén mozog, az általános elszegényedés örvénye fogja elnyelni.

Mit látunk ugyanis, ha nemzetünk utóbbi egy negyed százados életét az anyagi szükségletek tekintetéből vizsgáljuk: nemde azt, hogy az évek növekedésével arányt tartott az ország fenntartására megkívántató áldozat milliók mennyisége. A 48-as évek 20 milliója ma már 200-ra nötte magát, s még ez sem elég. Nemde, ha folyton így nő vállunkra a a teher, egyszer — ha termelési képességünket növelni nem bírjuk — le kell roskadnunk alatta.

Azonban úgy látszik, termelési képességünknek növekedni kellett, mivel mint tudjuk, nemcsak a közszükségletek növekedtek, hanem a családi s egyéni igények is lépést tartottak velök. A fényűzés, urizálás mániája elragadt a nagyoktól a legutolsó pór emberig — annyira, hogy míg ezelőtt 20—30 évvel alig akadt egy-egy faluba egy posztó nadrág s mándli, s abban esküdött meg az egész falu legénysége, úgy, hogy a rátótiakra fogott bírói nadrágot, — a mely a kire rá illet, azt választották meg bírónak — korántsem tartom mesének, hanem a kort jellemző történeti adatnak, — ma már a legutolsó zsellér is restel bőruhába, bocskorba járni, az asszonyok meg, ha egyéb nincs a jármos ökröt, igás lovat akasztják almáriumukba — persze selyemszoknyává átváltoztatva. —

Legalább hallottam egy boszus parasztagazdát, ki azzal hurogatta divatozó feleségét, hozd ki anyjuk a selyem viganót, hadd kergetem végig az ágyáson, mert mindjárt benn ver bennünket az eső. Ételben, italban szintén az előbbkelőkkel szokás haladni. Kávé, thea, cukorsütemények, pór népünknel is nagyba terjednek. Távol legyen tőlem, hogy irigylem a néptől azon jóllétet, melyet önszorgalma által szerzett meg magának, — sőt inkább IV. Henrik francia királlyal én is azt óhajtanám, ha legalább hetenként egyszer minden szegény ember tyukot főzethetne — azonban azt szeretném, ha úgy történnék ez meg, hogy a jövő ne vallaná kárát. Legalább, ha az apák megesszik az egrest, ne a fiak foga vassék bele. Mert a mint most gazdálkodunk, s gazdálkodik falusi pórnépünk, ez fog biztosan bekövetkezni.

Miből fedezte ugyanis a nép — s mutatis mutandis — az egész földművelő közönség — növekvő szükséglete kiadásait, hiszen földművelése ma is atyáitól öröklött ősi egyszerűségében nyílik? Semmi egyéb, mint rabló gazdaságból. Nézzünk szét a vidéken, az ezelőtt 20 évvel virult erdők letarolva, kiirtva, felszántva, a legelők feldarabolva s szintén felszántva vannak. A merre csak egy talpalatnyi hasznosítható föld mutatkozott: azt az élelmes nép már mind adófizetőjévé tette. Termett is — elég bőven — s hizott buzánkon a külföld; ma már szűkebben s mind szűkebben terem, s egyszer majd a kiszorult föld teljesen felmondja a szolgálatot. Mindenfelé haljuk már a panaszt: nincs annyi jövedelem mint tavall, évről évre apad, ha így megy, mi lesz belőlünk? Erdő nincs irtásra, a tüzelőfa drágul, föld nincs feltörni való, legfőképpen a mindenfelé rohamos sietséggel nagy kiterjedtségben ültetett új szőlőkben van még némi

TÁRCZA.

Kanász és leánya.

Népies beszély
Fekete Jánostól.
III.
(Folytatás.)

A kanász is megtette a magáét — s ismét konyhára ment.

— Jó bor mondhatom... a töviről jöttünk; papramorgót is hoztunk jó lesz dormitoriumnak mint a diákok mondják. — Ezzel az idegenhez fordult.

— Nem tudom, hogy tiszteljem az urat... egyéb-iránt mi gondom reá akárki lova fia, Isten éltesse, ha a jó bort is úgy szereti mint a szép leányt.

Erzsike e megjegyzésre olyan lett, mint a csepentett vér, az idegen oly halvány mint a vászonkorsó, melyből elébb békeáldomást ivott.

— Vagy ha rösteli a kulacs ajakát csókolgatni — folytatá a vezér — add elő Mike azt a kántorpooharat. E felszólításra egyik bajtárs nagy ezüst billikomot vágott legényesen az asztal kellő közepére.

Az álmenekvő saját serlegét ismerte meg, s látszó zavarba jött.

Töltött a vezér s Hangai kénytelen nem örömet ivott...

— Nemde szép pohár?... ma éjjel szereztük kétkézi munkával... becsületemre az ur iszik belőle elő-

ször áldomást. — Derék szerzemény mondhatom, annyival inkább, mert kitől eltulajdonítottuk az is ugy esente. Ebül gyült szerdéknak, ebül kell elveszni.

Hangait a hideg kezdte borzogatni.

Azonban a vacsora megkészült... a vezér az idegen hazug élettörténetével megismerkedett s igen sajnálta, hogy a vármegye kopóit — mint a pandurokat czimező — itt nem találta, egyébiránt biztosítá az idegent, hogy ha egérutat enged is nekik, megtalálja őket a legelső csárda tivornya asztala mellett dözsölve.

Vacsora alatt elmondá a vezér is, mint lett diák ből katona, később színész, utóbb szép asszony házi-barátja, majd ostoros, végre haramija, mignem virága lesz az akasztófának, pedig oly szép, hogy szinte sajnálná az ember, ha nem tudná, hogy az almanak is a szépit szokták felkötüni.

— Isten áldja meg barátom, szólt az idegenhez, te pedig hugám...

Adj egy csókot bucsuzóra,
Az innen eltávozóra,
Ritkán kapom nem oly sürtin,
Pejg ez nagypénteken sem bün,

s ezzel a kis leányt homlokon csókolá, hogy vére hullámozott bele.

Kis vártatva, haramja, csutora, serleg, minden, de minden eltűnt, s a kéttagu család egyedül maradt az idegennel.

IV.

Borosan kelt fel a nap következő hajnalon, s sugár indáit a felhőkbe látszott akasztani, hogy köny-

nyebben emelkedhessék. Távolabb a kanászlaktól az erdőlabában két szürös egyént lehetett látni a puha gyeppen leterített kurta szürön heverészve. Egyiknek kezében ezüst serleg volt s ujján brilliántal dúsan rakott gyűrű, kiben olvasóim a tegnapi viskövendég egyikére, Mikére ismerhetendnek. A másik nyírothaju suhanéz, homlokán a fíradt golyó-ütéssel, ki volna más mint a mi bojtárunk, kit beszélyünk elején még csordát láttunk terelni... megszökött a formaruhától s régi pajtásával Mikével a domb élén találkozott.

— Hogy vagy pajtás? tudakozá Mike a bojtártól.

— Ezer a bajom meg kettő; kerekét oldottam... szökött katona vagyok...

— Most hát már légy haramija... ez a selyemélet pajtás — mint kapitányunk mondja — a mit a szemünk meglát, a kezünk ott nem hagyja, s van kincs, pénz mint polyva; úgy, hogy még vissza is ajándékozunk a fölöslegesből. Most is ily utban volnék, ha volnék, de úgy vagyok mint az Argirus királyfi ördöge nem merek odamenni, mert sok rosztat tettem ott béres képében a hová most küldve vagyok... tehát mennék is, nem is... hiszen érted már!...

— Annyit sem értek biz én belőle, mint a ma született gyerek.

— No hát eb a lába elmondom töviről hegyire: hát tegnap este a tanya mellett csir vagy fejlet játszottunk huszasokkal... egyszer a kapitányunk, — az ám csak a helyre legény, — hát mondom a kapitányunk azt mondja: legények ha ma borul: derül. — Dejszen megértettük mi azt mindjárt, hogy hányat ütött az óra... 11 óra felé megszólít a kapitányuram: Mike

bizodalom, a hol ezek is földhöz nem csapták már a gazda reményességét. De a mint ezek is ültetve s termések kezele van, alig lehet más az eredmény.

Az elmondottakból mi a tanulság? Az, hogy ha a rabló gazdaság nem folytatható tovább: kezdjük meg az okszerű gazdaságot, még pedig mielőbb, mielőtt földünk teljesen kimerül. Tegyük úgy, mint Amerika települtjei tenni kényszerültek, hol midőn az erdő irtók valamely ősi szűzföldet rabló gazdasággal kizsaratoltak, ezek tovább vándoroltak eljárásukat újabb, még emberkéz által érintetlen részeken ismétlendők. Az utánok jövők már nem ősi termőerőben levő, hanem teljesen kizsaratolt földet találván: felhagytak a szélesen kiterjedő, külterjes gazdaság felállításával, — kisebb területet foglaltak el, s azt okszerűleg belterjesen művelve előbbi állapotára nem vitték ugyan vissza — de azt mégis százszorososan jövedelmezőbbé tették, mint a mennyit nekünk — az övéknél semmivel sem alábbvaló talajunk — szolgált.

Öreg János.

Népnevelés a Vértesalján.

A legnagyobb mértékben barátja vagyok a nyilvánosságnak, mert egyik legéletrévalóbb factora az előhaladásnak és közboldogságnak, a vélemény szabad, nyílt, őszinte, szakavatott, személyeskedéstől ment nyilatkozása. A tudomány minden ágára, a közélet minden tüneteire alkalmazható ezen állításom, de leginkább alkalmazható a népnevelés és oktatást illetőleg vagy a köziskola ügyeknél.

A „Székesfejérvár“ ez évi 2. számában jelent meg g. s. aláírással hason című közlemény, mely szomorú képét nyújtja megyénk egy részében az iskola ügynek. Nem célozom ennek czáfolatát adni, mert e tekintetben illetékes nem vagyok, hanem célozom most már nekem is nyilvánosságra hozni saját tapasztalataimat, szintén a Vértesaljáról.

Nyolcz egyház község iskola-ügyéről bírok részletes tudomással. Először is kezdem a tanítókon. A tanítók képzettek, szorgalmasok s hivataluk betöltésére elkövetnek mindent. Ha bűnük van, az a tulságos szorgalom, mert reggel 6 órától kezdve déli 12 óráig délután 1 órától 5 óráig a legnagyobb lelkiismeretességgel huzzák az igát, tanítják a növendékeket. Erre némi tanító-faló atyafi azt mondhatná, hogy ép ez a baj, ez nevelési elv ellenes dolog. Van igaz az ellenvetésben, de nem méltányos. A tanító eredményt akar látni, nem óhajtja a *Danaidák* borsáját töltögetni, de ha ő naponta csak 5 órát tanít, ugy mikorra már a gyermek tudna valamit, vége a iskolázásnak, vagyis libabőrzésre megy el.

A tanítók örvendenek, ha taníthatnak mert a *tanítók örvényes lények*, s fájdalom az, ha félévig szünetel az iskola. Vaálvölgyi járásban meg van téve minden, hogy a nyári iskolázatás életre jöjjön. K. Szent-Péteren nyári iskola mindenkor volt. Az iskolák állapota jó és megrovást egyedül a *dobozai községi*

sötét van e? Mint a pörkölt kukorica, feletem én. Tehát induljunk. A czél valami Karsai házra volt kitézve, tehát odatartottunk.

A bojtár a Karsai névre fogain egyet csikorított, mert e nevet annak nevével találkozása óta ismerte.

— A háziur — folytatá Mike — nem volt otthon csak a háziasszony. Egy szó annyi mint száz, jól meg rakodtunk. Ezt a kántor poharat is — a mint kapitányuram nevezi — onnét hoztuk, hanem ezt a gyűrűt az asszony legnehezebben adta oda, mert azt appellálta, hogy jegygyűrűje. Deb'zony mi csak elhoztuk. Hanem csak most jön ám a java... Én e poharat felismerem, hogy Gersei uraságé volt s töle ellopott, mikor én ezelőtt vagy négy esztendeje ott béreskedtem, akkor nyerte egyik agara a szellő — futtatásban. Hejh átkozom a párját, de jó egy kutya volt, sok kenyere megette... egyszer meg úgy járunk vele, hogy fejét a tejeskőcsögbe dugta, a kisbéres segíteni akart neki, s annak a fejéhez vágta a kőcsögöt, hogy mindjárt eltörtött s úgy szabadult meg. Ilyen kutyát aztán Esopus király se tudna pordukálni. — De, hogy egyik szavamát a másikba ne öltsem, hát a felszedett holmikát a négy pajtástól a tanyára küldöttük, magunk meg becsaptunk az öreg kanászhoz falatozni. Ott egy idegen urat találtunk a kanász leányával sötétben.

E végszóra e bojtár neki vörösödött mint a pipacs ugy, hogy Mike megszólítá: mi bajod?

— Semmi csak folytasd.

— Hát kapitányuram ebbe a pohárba töltött neki bort, ... hanem gyáva egy ficzkó lehetett, mindjárt láttam, hogy nem úgy fázik a mint reszket. Hangainak hívják. — Azonban megértette kapitányuram, hogy ezen uriember honvédtiszt volt, s kevéssel odajöttünk előtt a pandurok által keresztetett. — Vacsora után mind-

iskola érdemelhet, ez azonban ugy tudom, e tavaszon új iskolával leend felcserélve.

Felszerelés tekintetében kiállják a törvényszerű birálatot Tabajd, Bicske, Gyuró-Kuldó stb.

Az 1868 évi XXXVIII. törv. czikkben előírt tantárgyak, minden iskolában taníttatnak, egyedül Felcsuthon nem.

Mulasztásuk igaz, hogy elrettentő számmal ijesztetik az embert, de csak első tekintetre, mert ha megnézzük a dolgot közelebbről, azonnal megtérünk az ijedségből. Talán nincs falu, város, hol járvány ne uralkodott volna. Egyik helyt a vörheny, kanyaró, himlő hideglelés, másik helyt rongcsoló-toroklob, cholera. Ez az egészségi állapot hiánya, természetes, hogy igen megtölti a mulasztási jegyzőkönyvet.

Én állítom, hogy népünk idegenkedése megszünt az iskola iránt, ha anyagilag vagy phisicailag nem gátoltatik, szívesen küldi iskolába gyermekét. A közgazgatási hivatal pedig meg kell dicsérnem, szigoru eljárásáért, melyet az iskola-ügyben ugy Tabajdon, mint Gyuron stb. tanusított.

Az eredmény annyira kitünő, hogy nyilvánosan meg kell dicsérnem a bicskei IV. V. VI. osztály tanítóját, továbbá a tabajdi, aicsuthi, és gyuró-kuldói ref. tanító urakat, kik növendékeik vizsgálata alkalmával az iskola felügyelőknél lelkielvezetést nyújtottak.

Ha a felekezeti iskoláknak hiánya mutatkozik, annak oka, mindenkor a lelkes és előljáróság. Mert ezek első fokban a tanító és iskola felsőbbjei. A tanítónak sem hatalma, sem rendelkezési joga. A tanító tanít, ha van kiket.

Bezárom tu dősitásom azzal, hogy a népnevelés, oktatás, iskola-ügy Vértesalján kitünő, és méltán foglalja el a kimutató térképene a fehér színt. Csak így haladjanak a tanítók és gyermekek, ugy a képzettségből származó jól lét nem fog elmaradni. i. h. s.

Székesfejérvár városi közegészségi kimutatása az 1873. évről.

Szerkesztette Fanta Adolf, városi főorvos.

I. *Egészségi viszonyok.* Az 1873-ik év közegészségi tekintetben igen kedvezőtlen volt; ugyanis 23,261 lakos közül meghalt 987, vagyis minden ezer közül 42. — Ezen jelentékeny halálozást a mult évben uralgott járványok idézték elő; ugyanis a himlő az év kezdetétől május végeig mutatkozott járványosan; a kanyaró, vörheny és görcsös köhögés szinte nagy mértékben uralkodott. A cholera augusztus és szeptember hónapokban pusztított és 145 beteg közül 76 ot ragadtott el. A nyári és őszi hónapokban a váltóláz többeket lepott meg, az év végén pedig fültömrigylob-járvány lépett fel, azonban enyhe lefolyása volt.

II. *Népesség szaporodása.* Elve született 1013 gyermek; és pedig 498 fiu és 515 leány. — Halva született 56; 28 fiu és 28 leány, vagyis a halva születettek az újszülöttek 5% -át képezték. — Született: római katolikus 877; görög-nem-egyesült 10; helvét hitvallású 40; ágostai hitvallású 8; Izraelita 77; — A gyermekek közül törvényes 922, törvénytelen 91, vagyis

járt a vármegye kopói után mentünk — mint kapitányuram nevezi — megis találtuk őket az akasztó csárdában. — Hejh ott lett volna ám még patália, de ideje korán elebláboltak. A komiszárus persze, hogy aligha nem kapott, a mint észrevehettem mert vagy egy pár ólomfogácsát utána küldöttünk. Ezután hazafelé mentünk, mendegéltünk, mikor aztán hazabarkácsoltunk kapitányuram így szólott: „Mike ezt a poharat — ha ismered — régi gazdájának vidd vissza, e gyűrűt pedig az asszonynak a kié add által, hogy szíve meg ne repedjen érte, magadat pedig el ne fogasd, mert az akasztófáról is lelőlek.“ — Hejh! örömet visszahuztam volna a pohárral való ismeretséget, de későn, a mi kapitányunk nem szokott tréfálni. Már most itt volnék ha volnék, de hiában töröm a fejemet, nem merek belevágni, felek, hogy bentörök a késem.

— Rám mernéd bizni a dolog végrehajtását? kérdő a bojtár.

— Ezer örömmel. De, nini szól Mike a mint az utra tekintett, ahol megy parasztkocsin az az ur a kiről szóló tevék, hogy a vén kanásznál velünk együtt vacsorált.

A bojtár felugrott a gyepről s irlagmatlan nagyot kiáltott a koci után: „Megállj!“

A nógatott kocsin azonban félvén az utonállóktól, vágatva hajtatott el.

— Él az Isten, hogy megtalálalak gazember!

— Hát ismered?

— Ismerem hát, hisz ez Karsai, hanem arról szót se többet — várj be a dombon mig visszajövök, s véve a poharat és gyűrűt a távolból feltünő Gersei laka felé indult.

(Folytatása következik.)

9%. 1000 lakosra 43 szülés esett, és a népesség szülések által, levonva az elhaltakat 26-al szaporodott, a mi igen kedvezőtlen eredmény. — Házassult összesen 237 pár. Római katolikus 104. Görög-nem-egyesült 0. Helvét hitvallású 17. Ágostai hitvallású 6. Izraelita 21. 1000 lakosra jut 10 házasság.

III. *Haláloság.* Meghalt 987 egyén; 522 férfi, 465 nő. Romai katolikus 899; Görög-nem-egyesült 3; Helvét hitvallású 44. Ágostai hitvallású 5. Izraelita 36. — Kor szerint a halálozás következőleg oszlott el: 0—1 évig 310. 2—5 évig 220. 6—10 évig 69. 11—20 évig 52. 21—30 évig 47. 31—40 évig 55. 41—50 évig 39. 51—60 évig 55. 61—70 évig 41. 71—80 évig 49. 81—90 évig 27. 90 éven felül 2. — Betegségek szerint: tüdőorvadás 97; cholera 76; himlő 58; hasmenés 55; görcsös köhögés 52; tüdőlob 50; kanyaró 37; torokgyík 29; hagymáz 20; vörheny 16; stb. Erőszakos halállal kimúlt 15; egy öngyilkosság által, 14 pedig véletlen eset által. Orvosi segélyt keresett 460, orvos nélkül halt el 527, vagyis 53%.

IV. *Városi kórház.* Ápolatott 469 beteg; 351 férfi, 118 nő. Ezek közül gyógyult 436, meghalt 23, vagyis 59%, 1874-re maradt 10. — A betegségek következőleg oszlottak el: belső bajok 210; sebészi betegségek 99; bőrkórok 37; bujajakos bajok 100; elmebetegségek 4; szembántalmak 12; szülések 4. Ápolatott 385 polgári egyén és 84 honvéd, az ápolási napok összege 7415. Illetőségre nézve volt: székesfejérvári 121; fejmegyei 225; más magyarországi 109; osztrák tartományokból 13; külföldi 1. — Gyógyszerekre kiadott 642 frt. 12 kr. élelmezés 1400 frt. 44 kr. a kórház összes kiadásai pedig 3945 frt. 49 krra ruktak. Egy betegnek egy napi ápolása 53¹⁰/₁₀ krba került. — A kórházban 15 nagyobb műtétel történt u. m. ajk-rákkimetszés 3, emlőrákkimetszés 5, alszápolás 2, hólyagmetszés 1, czombconkítás 1, halszarokkítás 1, ujkkimetszés 2.

V. *Aggintézet.* A 60 egyénre felszerelt aggintézetben 70 agg ápolatott, ezen kívül folytonosan 80 künnlakó szegény élelmezettet.

VI. *Oltásügy.* Ez év folytában 600 gyermek oltatott be.

VII. *Egészségügyi személyzet.* A város területén lakik orvostudor 14, sebész 6, gyógyszerész 5, állatorvos 9, szülésznő 20.

VIII. *Állatjárványok.* Ez évben a város területén nem fordultak elő.

Hatósági élet.

A városi polgármester 1873. évi zárjelentése.

Felesleges is tán felemlitenünk, hogy a jelen városi hatóság csak rövid idő óta működik, s így az igyekezetet és eredményt az idő tartamához arányitva kell tekinteni. Valamint azt is, hogy a jelen hatóság minő állapotban vette át városi ügyek állapotát; mert mindkettő eléggé ismert városi közönségünk előtt. S ha végre figyelembe vesszük a mult év mostoha anyagi viszonyait, örömmel valljuk be, hogy a helyes uton halad s ha eddigi erélye lankadni nem fog, a fényes eredmény is bekövetkezend.

Az évtizedeken át elhanyagolt ügykezelés átídomitása, a város zavart magánügyeinek lebonyolítása, valamint eddig, ugy ezental is lankadatlan buzgalmat igényel, noha a rendszerezésre, különösen számviteli szakban a reformok megtétték, s az ügykezelés correctebb s a hátramaradt számadások felülvizsgálatai is nagyrészen eszközöltettek.

Elismeréssel említjük föl, hogy a polgármester ur nyilatkozata szerint, a közkormányzat terén nem maradt egy ágazat sem, melyre a hiányzó és szükségelt szabályrendeletek meg nem alkottattak volna. Kitézte a hatóság feladatául, hogy a városi közigazgatás viszonyait gyökeresen javítja, hogy ezáltal a város jövedelmeit szaporítsa, melyre nézve az irányelvet meg is alapítá, s hogy azt sikerrel a mult évben nem vihette keresztül, annak oka a válságos idők- és nyomasztó viszonyokban gyökeredzett.

A megkezdett gazdasági munkálatok bővebb ismertetésére, polgármester ur zárjelentéséből fölemlítjük, hogy a kitézött működési rendszer szerint ez évi feladat lett volna a megkezdett gazdasági munkálatok befejezése, miután ez évben a városnak majd minden bérlete lejárt, s így az új bérleti tanyarendszer életbeléptethető lett volna; s noha a hatósági közegek a bizottság közreműködése mellett a tervezetet idejekorán beterveztették, de miután az országos súlyos csapások városunkra is kiterjedtek, a buzgó törekedést siker nem követte. Különösen a bekövetkezett teljes terméketlenség folytán a városi lakosság minden osztályai között elterjedt inség és nyomor miatt a városi bizottság kénytelen volt 1873-ik évi július hó 28-ik napján hozott határozatával, — részint, hogy a bérlok veszteségükért némi kárpótlást nyerjenek, részint, mivel a bérletek hosszabb időtartamra leendő megkötése hasznos és czelszerűnek nem mutatkozott, — a gyeprőldeknek újabb 12 évre leendő bérbeadását felfüggeszteni és a haszonbérleti szerződéseket a jelenlegi bérlokkel egy évre leendő meghosszabbítását elrendelni; — a malmok újabb bérbeadása, a malomjog rendezése s különösen a sérthetetlennek műmalommal leendő átalakítása miatt elhagyatott s csak egy évre